

Monumentnummer*: 515088

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **09 oktober 2000**
Kadaster deel/nr **82985/24**

*Woonplaats** **Leiden** *Gemeente** **Leiden** *Provincie** **Zuid-Holland**

Locatiennaam **Leiden** *Locatieomschrijving* **Blauwpoortsbrug**

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Leiden	B			3523
Leiden	H			4105
Leiden	H			2922
Leiden	B			1746

*Omschrijving***

Inleiding

Over het Galgewater, tussen de Turfmarkt en de Beestenmarkt gelegen VERKEERSBRUG genaamd de Blauwpoortsbrug met bijbehorend BRUGWACHERSHUISJE, genoemd naar de Blauwe Poort, een in de negentiende eeuw gesloopte stadspoort die aan het begin van de Haarlemmerstraat stond. Het betreft een door ir. J.H.E. Rückert ontworpen ijzeren rolbasculebrug met electrisch mechanisme, dat nog aanwezig is in de tegen het brugwachtershuisje aanliggende ruimte onder de brug. De brug is in 1910-1911 gebouwd ter vervanging van een uit 1866 daterende, door aannemer P. van der Kamp gebouwde en in 1885 door D.A. Schretlen ingrijpend vernieuwde draaibrug. De huidige brug met bijbehorend, eveneens door Rückert ontworpen brugwachtershuisje - dat oorspronkelijk ook een kleine politiepost bevatte - is gebouwd in een aan het Rationalisme verwante bouwstijl. De acht lantaarns op de brug zijn vervaardigd naar een uit 1933 daterend ontwerp en vervangen de oorspronkelijke lantaarns van de Delftse firma Braat. Het oorspronkelijk beweegbare middelste brugdeel is in 1980 vastgezet. De brug is gerenoveerd in de jaren 1991-1993. Het brugwachtershuisje is tegenwoordig (anno 1995) in gebruik als viswinkel. De remmingswerken aan weerszijden van de brug vallen niet

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

onder de bescherming van rijkswege.

De brug maakt deel uit van het beschermde stadsgezicht Leiden.

Omschrijving

Met een concave buiging in een talud (zuid-oostzijde) en de kademuren (overige zijden) overlopende brug, voorzien van een onderbouw van machinale baksteen en beton, bogen van graniet, een overspanning van gewapend beton, convex gewelfd, houten brugdek op ijzeren liggers, brughekken van smeed- en gietijzer, ijzeren lantaarns op granieten pedestals en brugwachtershuisje van baksteen en graniet. Aan weerszijden van de brug vijf segmentboogvormige bogen, waarvan vier paar een doorvaart/-stroomopening overwelfen en een vijfde een ruimte onder de brug overspant. Aan weerszijden van deze dichtgemetselde, via het brugwachtershuisje te betreden ruimte - waarin zich ook het rolbasculiemechanisme bevindt - ligt een betegeld terras met granieten rand. In het metselwerk twee diepliggende, segmentboogvormige vensters met roedenverdeling binnen een granieten omlijsting met hanekam. Middelste brugdeel met rechthoekige doorvaartopening en doorvaartwijdte van 7.95 meter, oorspronkelijk beweegbaar door middel van rolbasculesysteem. Vaste brugdelen (aanbruggen) met lagere doorvaart/-stroomopeningen onder segmentbogen met hanekam. Aan beide brugenden en aan weerszijden van het beweegbare brugdeel een uit de jaren dertig daterende lantaarn op een octogonale, zich verjongende granieten pedestal met een eveneens granieten, in het water staande onderbouw. Tussen de brugbogen octogonale granieten balusters met halfronde kop op een onderbouw met de vorm van een omgekeerde, halve octogonale kegel met bolvormige kop. Hiertussen smeedijzeren balustradehekken met geprofileerde houten leuning, bevestigd aan granieten trottoirbanden. Aan weerszijden van het "beweegbare" brugdeel de oorspronkelijke afsluithekken met concaaf gewelfde bovenrand bestemd voor voetgangers (de enkele over het trottoir) en wegverkeer (de dubbele over het wegdek), bevestigd aan octogonale gietijzeren hekpijlers.

Met de brug verbonden, twee bouwlagen met cordonlijst tellend voormalig brugwachtershuisje onder een met geglazuurde "schubben" gedekt schilddak met steekkapje en drie terracotta pironen. Het hogere dakdeel bekroond door een gemetselde schoorsteen met natuurstenen rookmonden. Geprofileerde gootlijst met kleine, kwartronde gootklosjes. Bakstenen muren met granieten hoekblokken en gevelliggers, rechtgesloten, diepliggende gevelopeningen tussen zware onderdorpels met afzaat en lateien, eveneens van graniet. Vensters voorzien van roedenverdeling. Eerste bouwlaag met in de westgevel een in een koekoek staande deur met deurijzers onder latei. Onderbouw te bereiken via houten trap. In de tweede, iets minder brede bouwlaag een gevelsteen met een afbeelding van de 'Blaauwe Poort 1670' in reliëf. Noordgevel met middenrisaliet onder steekkapje, twee vensters per bouwlaag, gevelsteen met 'anno 1911' binnen een cartouche onder de vensters van de bovenste bouwlaag. Oostgevel met blinde onderbouw en een korter venster tussen twee langere in de bovenste bouwlaag. Onder het kortere venster een natuurstenen plaat met twee wapenschilden in een cartouche. Eén schild met gekruiste sleutels (stadswapen van Leiden) en één met heraldische leeuw (Huis van Oranje?). Eén bouwlaag tellende brugzijde (zuidgevel) met een venster met roedenverdeling aan weerszijden van een deur met drieruitsbovenlicht.

Waardering

De brug met bijbehorend brugwachtershuisje is van algemeen belang vanwege de cultuur- en architectuurhistorische waarde als laatste van een reeks bruggen die vanaf de veertiende eeuw op deze plek het water overspanden en als een goed voorbeeld van een brug in rationalistische stijl met esthetische kwaliteiten vanwege de bijzondere, doordachte vormgeving en detaillering en vanwege

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

het materiaalgebruik.

De brug heeft grote stedenbouwkundige waarde als belangrijke verbinding tussen twee, door het Galgewater gescheiden oude stadsdelen.

De brug is bovendien waardevol vanwege de gaafheid en herkenbaarheid.

Omdat er in Nederland nog slechts enkele rolbasculebruggen over zijn is er tevens sprake van zeldzaamheidswaarde.

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Brug(C)

Functie

Verkeersbrug